

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษา การเมืองภาคประชาชน กรณีศึกษาชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวิจัยโดยการสัมภาษณ์ (interview) และมีการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือ แกนนำการชุมนุม และประชาชนชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มที่ 1 ได้แก่ แกนนำการชุมนุม ผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง 3 คน ได้แก่ (1) นายเฉลา ทิมทอง (2) นายณรงค์ กลมกล่อม (3) นางดาวัลย์ จันทร์หัสดี

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างข้างต้นเพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งบทบาท และรูปแบบการต่อสู้ทางการเมือง เนื่องจากกลุ่มเหล่านี้เป็นทั้งผู้นำชุมชน และเป็นผู้นำกลุ่มต่อสู้ทางการเมืองในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้จะสามารถสะท้อนให้เห็นปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาในมุมมองของผู้นำ ได้อย่างชัดเจน

1.2.2 กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มประชาชนในชุมชนคลองด่าน ผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจงหมู่บ้านละ 5 คน จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 11 และหมู่ที่ 12 รวมทั้งสิ้น 15 คน

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เลือกข้างต้น จะพบว่า เป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีความเดือดร้อนและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้จะสามารถอธิบายถึงสาเหตุการเข้าร่วมการคัดค้าน โครงการบ่อน้ำบาดาลเสีย คลองด่าน ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอกชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการดำเนินรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งการสร้างเครื่องมือได้รับคำแนะนำจากรองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล และรองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแนวทางของแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับนั้น ไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการดำเนินการดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ สำหรับการสนทนาผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยทำการติดต่อกับผู้ประสานงานของผู้ให้สัมภาษณ์โดยการติดต่อผ่านโทรศัพท์ โทรสาร ไปยังที่อยู่ของผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ในการขอเข้าสัมภาษณ์ จากนั้นทำการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.2.2 สำหรับแนวทางของคำถาม จัดพิมพ์เป็นเอกสารแนบไปพร้อมกับจดหมายนัดหมายขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

3.2.3 นัดหมายเพื่อกำหนดวัน และเวลาที่จะสัมภาษณ์

3.2.4 เตรียมความพร้อมของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจ และจดจำแนวทางคำถามการสัมภาษณ์และซักซ้อมการสัมภาษณ์

3.2.5 รวบรวมข้อมูลที่ได้เพื่อดำเนินการขั้นตอนต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎี ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทางเอกสาร รวบรวมเอกสารทางวิชาการจากแหล่งสำคัญต่าง ๆ โดยการศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง นำมาสรุปวิเคราะห์และทำการบันทึกเนื้อหาจากการศึกษาเอกสาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์เพื่อเชื่อมโยงกับรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาประมวลและวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) อย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา โดยผู้วิจัยจะแปลภาษาเป็นข้อมูล แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา และประเด็นหลัก กัดสรรข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยายแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

4.1 การลดทอนข้อมูล (data reduction) เป็นการเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ อันจะทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บจากสนาม การตัดสินใจว่าจะเก็บข้อมูลอะไรก็ตามที่จะแสดงรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ และในช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลนั้นสามารถลงรหัส ทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่มแบ่งเป็นส่วนๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราวและแปลงข้อมูลได้ตลอดเวลา และต้องพิจารณาว่าข้อมูลกลุ่มไหนจะลงรหัสใด กลุ่มไหนจะใช้สรุป กลุ่มไหนไม่ใช้ การลดทอนข้อมูลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบ หาจุดที่น่าสนใจ และปรับลดเพิ่ม หาข้อมูลใหม่ จนกระทั่งได้ผลสรุป และพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าพอใจ

4.2 การแสดงข้อมูล (data display) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ การจัดเลือกเฟ้นสรรหา ตัวอย่างข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการสรุปข้อมูลจากรายงาน การสังเกต คำพูดจากการสัมภาษณ์ หรือการกระทำ หรือการแสดงพฤติกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงประกอบเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราว เพื่อแสดงตัวอย่างให้เห็น และก่อให้เกิดความเข้าใจว่า เกิดอะไรขึ้นก่อนหลังอย่างไรและทำไม อันจะโยงไปสู่การวิเคราะห์และการสรุปผลต่อไป

4.3 การสร้างข้อมูลสรุปและยืนยันผลสรุป (conclusion & verification) เป็นการสังเคราะห์ ประติปะต่อข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย โดยเริ่มวิเคราะห์ความหมาย ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง อาจจะเป็นไปได้และรูปแบบต่างๆ และเพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบซ้ำอีกครั้ง ในขณะที่เขียนรายงานจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า โดยการนำผลสรุปวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูลคนอื่นๆ

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยนั้น ได้จากการนำข้อมูลในบริบทนั้น ๆ มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้เห็นความสัมพันธ์ และทำการแสดงข้อมูลในรูปแบบของการบรรยาย พรรณนาวิเคราะห์ เพื่ออธิบายความหมาย และนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 พัฒนาการทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 2 รูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนของชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อจังหวัดสมุทรปราการ